

I. P. CVETAN:

Siromakova smrt.

urja je zabrila, snežinke so se zavrtile v zraku, kočja za vasjo se je stresla . . .

Odprl je Jernač na listju pod streho nenadoma oči in se je prevrnil na drugo stran. Hkrati se je zagledal v raztrgano streho, ki je skozi njo prihajal mrz do Jernača, da se je ves tresel; zaril se je tesneje v listje, tako da je bila samo glava prosta. Zobje so mu šklepetali, kosti so drgetale . . . Začutil je, da je bolan. V resnici je moral biti bolan, zakaj že en dan ni nič jedel, vrhutega ga je mrazilo. Zastokal je, obenem se je zamislil . . .

Že od pomladi ga ni bilo domov. Sin, pijanec prvega reda, se je z njim skregal zaradi neke malenkosti ter je očeta, ki je sinu prepustil kočjo, vrgel na cesto. Ni se mu zasmilil stari oče. Kam drugam se sedaj obrniti, kakor iti za kruhom po svetu; v kočjo tako več ne sme. Zadel je na ramo koso in jo je mahnil v Podkraj, kjer je tudi lani kosil in se je dalo veliko zaslužiti pri bogatem Plankarju. Ves letni čas je bil ondi . . . Včeraj pa se je vrnil domov, misleč, da bo zopet vse dobro; toda sin je očeta, vstopivšega v izbo, zopet ven porinil na cesto vkljub snegu in mrazu; ni imel usmiljenja do svojega starega, onemoglega očeta!

Ležal je Jernač nekaj hipov v snegu ves mrzel in truden; skozi okno v izbi ga je videl sin, toda srce sinovo je ostalo trdo. Izprevidel je Jernač, da tako ne more biti; v snegu ne sme ostati. Zbere zadnje moči in izkuša vstati, kar se mu nazadnje posreči . . . Dela se, kakor da hoče iti za kočjo v vas — zakaj sin je še vedno zrl ven — pa se splazi tiho in težko po lestvi pod streho. K sreči je bilo tukaj malo listja, ki ga porabi Jernač za ležišče. Da bi le ne imel sin pod streho kaj iskati; dobil ga bi sin in bi mu še tukaj ne dal počivati . . .

In danes je dan pred Svetim dnevom . . .

Zopet se je stresla kočja, na slamnati strehi se je pokazala nova luknja, Jernača je nanovo zazebljo. Mrz mu je šel po udih. Nenavadna bolečina in čudno čustvo sta se ga lotili. Najbolj ga je žalostilo, da ima takega sina. Soba je dovolj velika za dve osebi. Nič bi napotja ne delal, ponižno se bi stisnil v kot k peči, samo da bi bil na gorkem. Lani ni bilo tako. Veselo sta obhajala on in sin božične praznike na gorkem. Sin je bil ves drugačen lani, letos je pa tako sirov napram očetu. Kaj je temu vzrok, ne ve Jernač . . .

Zunaj je priroda pogrjnena z belim prtom. Povsod beli sneg, mrz pritiska, burja se igra s snežinkami v zraku kakor za šalo. Snežinke prihajajo skozi luknjo v strehi do Jernača in padajo tik njegove glave. Že čisto zmrazil je. Nič ne pomaga listje proti mrazu. Jame moliti.

Hipoma je prešinila Jernača nova blažena misel. Vstati in stopiti v izbo! Morda se pa vendar da sin omehčati, saj vendar ni njegovo srce iz kamena. Toda saj še vstati več ne more, tako je oslabeled.

Začul je na poti zvončljanje kraguljčkov in govorjenje dveh oseb, ki sta se peljali na saneh. Dobro bi bilo zaklicati na glas, prišli bi in ga rešili smrti... Smrti? Ali je res že tako blizu smrt?... Ne, ni mogoče... Pa vendar...

Zvončljanje kraguljčkov je utihnilo počasi nekeje v daljavi...

Jernač odpre usta, da bi zaklical. Tudi glas je oslabel. Šibak in tih je bil glas, da se je Jernaču zdelo, kakor da ne bi zaklical; poizkuša še enkrat zavpiti, toda le tiho šepetanje mu je šlo iz ust...

Res, nekaj nenavadnega je že slutil. Zadnja ura mora priti na tem prostoru. Čimdalje je mislil na smrt, tembolj se je srečnega čutil. Končano bo vsaj njegovo žalostno življenje. V tej navidezno blaženi misli je pozabil na mraz, da je čisto omagal. Srce le še malo bije, kri je čedalje bolj mrzla. Zopet se izkuša obrniti...

Trdna volja povsod zmaga. Vstati mora, mora iti, če ne...

Hipoma se vzdigne tako, da je sedel za hip. To se je zgodilo tako hitro, da je moral začutiti po vsem zmrzlem telesu težke bolečina. Naenkrat se mu stemni pred očmi, zadnje moči so mu izginile; pade nazaj, obraz postane bled... Tako je preminul...

Zunaj sneg nalahno pada, burja brije...

* * *

Jerančev sin Janez, dasi pijanec, ki ni znal ljubiti staršev, je vendar molil, kadar se je pripravil k temu. Tako je tudi napravil vsako leto o Božiču jaslice, zakaj tudi to je neka vrsta pobožnosti. Tako je imel tudi letos namen postaviti jaslice. Za to potrebuje desko, da jo postavi v kot. Proti večeru, ko je pričelo v zvoniku potrkavati, prične Janez iskati desko, ki je pa ni mogel dobiti okolo oglov; zato gre pod streho, da bi kaj pravnega dobil. Kraj listja je ležala pripravna deska. Janez jo vzdigne, pri tem pa butne ob mrtvo truplo svojega očeta.

Začuden in prestrašen stopi dva koraka nazaj; strah ga je pretresel. Nemo gleda na mrtvega očeta. Oče njegov, ki bi moral biti sedaj po njegovem mnenju v vasi še zdrav in živ, leži pred njim tu na listju mrtev. Zdi se mu, da šepečejo ustnice mrtveca: „Ti si kriv tega. Ti si me umoril... gorje ti!... Svojega očeta si umoril...“ A tudi zdaj ostane srce sinovo za trenotek neizpremenjeno in se ne meni za to; že je hotel iti dol, kakor bi se ne bilo nič zgodilo... A kes in slaba vest sta ovirala njegove korake in zmagala sta grešnika, da je ostal, saj je vendar mrtvec — njegov oče...

Pade na mrtvega očeta in ga trese, da bi ga morda obudil. Toda prepozno. Obupen in jočeč glas vzkipi iz Janezovih prsi: „Oče, oče!“

Drugi dan so pokopali ubogega Jernača. Spokorjeni sin Janez je jokal za očetom, a bilo je prepozno.

